

drie-maandelijks nieuwsbrief van de Janusz Korczak Stichting

nummer 2, juli 2007

Van de redactie en het bestuur

In dit zomerse bulletin kun u uitgebreid lezen over de zeer inspirerende viering van 25 jaar Janusz Korczak Stichting in Nederland op 21 april jongstleden. Daarnaast natuurlijk ook het laatste nieuws over de Internationale Jongeren Conferentie ter ere van het jubileum. Verder een mooi gedicht van Korczak zelf.

Terwijl dit Bulletin in voorbereiding was begon Minister André Rouvoet voor Jeugd en Gezin aan zijn zware, maar mooie taak. Wat zal er concreet verbeteren voor kinderen en jeugdigen? Eén ding is bijzonder hoopgevend en dat is zijn voornemen om het beleid te enten op het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind. We zullen hem kritisch volgen. Een goede zomer gewenst.

Terugblik op de Jubileumdag

In alle opzichten was die 21e april een feestelijke en boeiende dag. Voordat we met het programma begonnen was er al een opgetogen sfeer omdat zoveel 'oude' Korczak vrienden elkaar na vele jaren weer ontmoetten en goede herinneringen konden ophalen.

Het programma van die dag was een zeer kleurrijk palet. Het openingsverhaal van emeritus-hoogleraar orthopedagogiek Luc Stevens zette iedereen op het puntje van z'n stoel. 'Korczak heeft in zijn opvoedingspraktijk en in talloze geschriften reeds de dualiteiten onderkend waar we nu in het onderwijs zo onder lijden' aldus Stevens. Zo is er de ontkoppeling van relatie en prestatie. Wat telt is de prestatie en het meetbare eindresultaat. Opvoeding en onderwijs zijn ontkoppeld. Korczak houdt dat bij elkaar. Tegelijkertijd dragen we ook in de opvoeding en het onderwijs de Descartiaanse opvatting met ons mee dat Denken belangrijker is dan het Handelen. Ook deze dualiteit heeft Korczak op.

Bij hem gaat het om de intuïtie, de eigen ervaring en het associatieve handelen. De leerkracht is er voor de leerling en hij doet, handelt, onmiddellijk.

En over dat handelen mogen en moeten we zelfs reflecteren. Veel groepsleiders en stagiairs kwamen naar Korczak en vroegen 'Wat moet ik doen?'. Korczak antwoordde: 'Jij moet het doen, doe het. Ieder mens moet zijn eigen weg vinden naar het kind!'. Dan ontstaat een persoonlijke bekwaamheid. Kennis als responsief vermogen.

En dan die andere dualiteit, Kind – Volwassene. Er kan pas een echte dialoog zijn in de opvoeding als we erkennen dat het gaat over mens tegenover mens. 'Kinderen worden geen mensen, ze zijn het al'. We zijn dan ook af

van dat eeuwig lastige dilemma 'Führen oder Wachsen lassen'. 'Die dualiteit bestaat ook niet en is misleidend' aldus Stevens. We gaan **samen** aan het werk.

Na de toespraak van Luc Stevens beantwoordde Kees Waaldijk de vraag, Zou je ook anno 2007 nog een Korczak Stichting oprichten? Zijn antwoord luidde: **Nou, en of!** En wel vooral omdat Korczak, naast veel andere verdiensten, zo'n scherp oog had voor de spanning tussen mooie pedagogische idealen en bedoelingen en de harde sociale en politieke realiteit waar kinderen in terecht komen. Korczak leed zelfs aan die spanning, maar hij deed er ook wat aan, heel creatief zelfs, bijvoorbeeld kinderen politiek voorlichten in de Kleine Revue en oefenen in het democratisch met elkaar samen leven in het weeshuis. Sommige wereldberoemde pedagogen, bijv. Makarenko, Petersen, Montessori, muntten minder uit door politiek onderscheidingsvermogen. Korczak waarschuwde hooggestemde pedagogische medewerkers: Wees niet naïef, de staat, de kerk en de toekomstige broodheer wachten op je (bruikbare) resultaten en stellen eisen (in: Hoe houd je van een kind?)

Een zeer bijzonder moment brak vervolgens aan. De presentatie van een nieuw deel uit de Korczakiana-serie, 'Het recht van het kind op Respect', een prachtige bundel opstellen van en over Janusz Korczak, samengesteld en geschreven door René Görzten. Van zijn hand verschenen eerder 'Korczak, bibliografische benaderd', 'Onder vier ogen met God, gebeden van hen die niet bidden' en het 'Dagboek, in het Ghetto van Warschau'. Een uitvoerige bespreking van 'Het Recht van het kind op respect' zal worden opgenomen in het volgende Kleine Korczak Bulletin.

Na de bloemen en felicitaties konden onze gasten een keus maken uit 3 workshops.

Hoe lezen we Korczak?

Arie de Bruin, bestuurslid van de Korczak Stichting, onderzocht met de deelnemers diverse teksten van Janusz Korczak. De teksten werden eerst verhelderd en van achtergrondinformatie voorzien. In welke context schreef Korczak ze? De belangrijkste vraag was echter: wat kun je als lezer met die tekst? In je werk, in je relatie met kinderen, in je persoonlijk leven.

Verhalen vertellen en persoonlijke herinneringen

Moniek Nusselein, dramaturge en actrice, verbond in haar workshop de persoonlijke jeugdherinneringen van de deelnemers met het boek 'Als ik weer klein ben' van Korczak en fragmenten uit 'Het grijze Kind' van Theo Thijssen. Beide werken worden gekenmerkt door een haarscherpe observatie van kinderen, maar ook de hypocrisie van volwassenen. De persoonlijke herinneringen van de deelnemers werden hieraan gespiegeld en op een zintuiglijke manier aan elkaar verteld (kleuren, beelden, geuren, geluiden.)

Charlotte Visch, bestuurslid van de Korczak Stichting, volgde de derde workshop.

Hieronder beschrijft ze hoe zij deze beleefde:

Coöperatief leren en adaptief onderwijs in de basisschool

Wat een saaie titel vergeleken met de inhoud van deze workshop gegeven door directrice Lettie Kuijvenhoven, van basisschool De Vuurvogel uit Amersfoort, waar de leerlingen, ouders en leerkrachten zich 'de vrolijke Christenen' noemen. En vrolijk was het meteen, en ook inspirerend. Een school die opgezet is vanuit de gedachte dat kinderen lol moeten hebben op school en niet als zoutzakken ongeïnteresseerd onderuit op hun stoeltje mogen hangen. Hoe krijgt deze directrice dat met haar team voor elkaar? Door docenten aan te nemen met een PASSIE. En vanuit deze passie worden workshops georganiseerd waar alle kinderen aan kunnen deelnemen. Ben je als docent goed in trampoline springen? Prima, dan geef jij een workshop trampoline springen. Kun je niks, maar heb je in Spanje gewoond? Prima dan geef jij Spaanse les. Wanneer je geen passie kunt benoemen, word je niet aangenomen op deze school. En de kinderen? Die LEVEN in deze school. Ze leren van hun ervaringen en vanuit verschillende intelligenties. Iedere week worden hun ouders door hen geïnformeerd over de vorderingen aan de hand van een persoonlijk portfolio, waarin hun werk te zien is en de leertaak die ze vervolgens willen behalen. Het portfolio heeft o.a. tot doel dat de kinderen bewust worden van hun eigen leerproces. Hoe maak je zoiets duidelijk aan ouders? Sommige ouders wisten niet goed hoe ze het werk anders konden bespreken dan met 'wat mooi' en 'knap hoor'. Dat beviel het team niet, dus gingen ze eerst zelf op cursus om goed te leren doorvragen. Ze leerden het verschil van effect bij de verschillende soorten open vragen: informatieve vragen (vragen die beginnen met :wie, wat, wanneer, welke, waardoor), mening en belevingsvragen (wat vind je, wat denk je, wat voel je), hypothese-vragen (stel dat ..., wat zou er gebeuren als ...) en actie-vragen (wat ga je doen, waar begin je

mee). En vervolgens gaven ze deze kennis door aan de ouders.

De workshop op de Korczakdag bestond uit een stuk (vrolijke en inspirerende) theorie en werd afgesloten met een taal oefening, waarbij we direct met alle mensen in gesprek kwamen. Uiteindelijk bekeken we met elkaar een aantal portfolio's van de kinderen. In elk portfolio was een klein mapje toegevoegd waarin kinderen persoonlijke zaken kunnen bewaren: toegankelijk voor de leerkracht, maar niet voor de ouders. Ik werd zo enthousiast van deze workshop dat ik besloot dat er een boek geschreven moest worden over de ontwikkeling en ideeën van deze vrolijke Christenen. Mijn laatste boek 'Kinderen en een warm schoolklimaat' (te bestellen bij childconsult@wanadoo.nl) gaat over het oplossen van conflicten in een klas. De praktijk van de Vuurvogel is hier een mooi vervolg op. En het is natuurlijk nog veel mooier wanneer er meer scholen zoals De Vuurvogel gaan ontstaan. Ik hou jullie op de hoogte van mijn ervaringen. In ieder geval ga ik samen met een zeer goede journaliste en een oud-onderwijzeres binnenkort naar de Vuurvogel toe om info te verzamelen. Wordt vervolgd.

Charlotte Visch is auteur van 'Kinderen en angst', 'Kinderen en gescheiden ouders' en mede-auteur van 'Kinderen en eigen wijsheid'

De dag eindigde met een korte vooruitblik naar de toekomst van onze stichting door Theo Cappon, de huidige voorzitter. Theo signaleerde dat het met de aandacht voor de juridische en maatschappelijke positie van kinderen in Nederland in het algemeen wel goed gesteld is, maar dat we ons veel te weinig afvragen of het met het persoonlijke leven van kinderen wel goed gaat. Wordt het kind GEZIEN en GEHOORD?

Voelt een kind zich opgenomen in een dragende gemeenschap waar het veilig is en vertrouwen krijgt? Met andere woorden, de kwaliteit van de kindertijd. Theo beklemtoonde dat het noodzakelijk is, aansluiting te zoeken bij andere organisaties die een zelfde visie hebben op opvoeding, onderwijs, kinderrechten of jeugdhulpverlening. Nationaal, maar ook internationaal. Een mooi voorbeeld is onze deelname, sinds kort, aan de Alliance for Childhood European Network in Brussel. In de toekomst zullen we ook meer aandacht moeten geven aan het politieke en bestuurlijke geluid. Kortom, minder naar binnen gericht en meer actiegericht. Wellicht vanwege

onze bescheiden omvang meer de ‘luis in de pels’ aanpak.

Onder de verrukkelijke zigeuner muziek van Jan junior en Jan senior Rademaker en het genot van een hapje en een drankje bleven we nog lang napraten en gedachten uitwisselen. Die 21e april was een prachtige viering van 25 jaar Korczak Stichting. In september volgt natuurlijk nog de internationale jongeren conferentie, waarover verder in dit bulletin meer.

UIT HET WERK VAN KORCZAK

Gedicht van Janusz Korczak

met overwegingen van Edward Skubisz, Hij woont en werkt sinds 2004 in Wrocław, Polen, aan het Huis van de Vrede. www.dompokoju.org

Gebed van een klein kind

Lieve Heertje, Zosia plasje gedaan. Zosia stout, Zosia plasje. – Mama boos op Zosia. – Stout, stout meisje. – Mama slaat. – Stoute Mama. Niet slaan. – Niet slaan, mama. Zosia niet slaan. – Handje Doet pijn. Ik ben bang. – Bang. Handje doet pijn, lieve Heertje. Zosia bang. Stoute mama, zo'n stout meisje. Zosia houdt van mama en papa. Waar is plasje? – Buikje, plasje. Mama, ik niet meer doen.

“Waarom heb je dat gedaan? Waarom heb je dat gedaan?”

Beentjes warm – kijk, kijk, wat is dat? Bah! Broekje, bah, Kousjes, bah, schoentjes, bah.- Mama boos op Zosia.

Stoute mama, stout popje, stout hondje. Zo'n mooi hondje en zo stout. Luister goed hondje, hier nachtpotje, daar nu in doen.

Zosia lief. Niet slaan mama.

Mijn lieve Heertje, waar is 't buikje? Zosia bang voor buikje. Zosia bang voor dokter.

Wees niet bang, Zosia. Mama – is niet boos, mama slaat niet, mama zal iets kopen, want Zosia is lief, lief, lief.

Zosia vindt lieve Heertje lief.

Uit: “Onder vier ogen. Gebeden van hen die niet bidden.” Janusz Korczak. SWP Amsterdam 2003.

Overwegingen Edward Skubisz

Dit gebed – van iemand die niet bidt – lees ik als een uiting van vertwijfeling, angst; of: hoe dokter Korczak vertwijfeling en angst ziet, kent – en weergeeft.

En ook de ommekeer valt me op. Ik herlees de tekst steeds weer. En verbaas me.

Zoveel kennis hebben we in onze beschaving en er is nog steeds zoveel onkunde van wat er in mensen en kinderen omgaat. Daarover lees ik ook in deze tekst. En over een poging die kloof tussen onkunde en kennis te dichten.

Die kloof – niet dat dichten – roept bij mij de vraag op of die kloof te vergelijken valt met de kloof tussen antisemitisme en het verzet daartegen.

Van Korczak heb ik voor het eerst gehoord in Nederland. Mijn vader en ik verzamelden postzegels. Ik vroeg mijn vader bij een Poolse postzegel: “wie is die man?” En hij vertelde over dokter Korczak. Dat was mijn eerste kennismaking met Korczak.

Mijn vader vertelde over de radiopraatjes die Korczak hield. En dat Korczak die later niet meer mocht houden omdat hij een Jood was. Ik herinner me nog de kwaadheid van mijn vader daarover, en zijn kwaadheid over de regeringen in Polen enkele jaren voor de oorlog, die erg rechts, om niet te zeggen fascistisch waren.

Nu is er pas geleden in Warszawa een standbeeld opgericht voor een van die rechtse politici van toen. Ik vraag me af of het in deze context nog iets betekent dat er hier zoveel scholen zijn die naar Janusz Korczak genoemd zijn. Sowieso, als je in sommige scholen komt vraag je je af of de pedagogiek van Korczak in Polen echt een invloed heeft. Hoewel ik toch ook wel vind dat op de meeste scholen waar ik vanwege mijn werk hier kom een goede sfeer heerst en er echt en structureel aandacht is voor kinderen. En, iedereen kent Korczak. Zijn kinderboeken zijn overal te koop, worden ook stelselmatig in de scholen gelezen. Iedereen kent Kajtuś de tovenaer en koning Matthijsje. Ook “Onder vier ogen met God” is hier te koop, naast veel ander werk van hem.

Korczak hier in Polen lezend, leer ik hem meer als Poolse Jood kennen, of als Joodse Pool. En achter, onder de beelden die we in Nederland van Polen hebben als een katholiek en antisemitisch land merk ik hoeveel meer er over dit land te zeggen valt. En ik herken Korczak in dat “meer”. De Poolse literatuur, schilder- en filmkunst sluiten erg aan bij het dagelijks leven, ook als contrast ermee, en laten verschillen en diepgang in dat dagelijks leven zien. Net als Korczak zo mooi doet.

De angst en de vertwijfeling en de ommekeer, en het onder woorden, in beeld brengen daarvan, steeds weer nieuwe lagen ontdekkend. Ook de kloof tussen weten en niet-weten wordt hier dagelijks tot uitdrukking gebracht – en vaak overschreeuwd, waarna weer andere grappen maken over dat schreeuwen.

Dat open staan voor die lagen in het dagelijkse leven, dat vind ik in gesprekken, in kranten, in kunst en in de tram elke dag weer terug. Niet-dogmatisch, met humor, weemoed, steeds verrassend, niet onder een Pools etiket te plaatsen, niet onder een Joods etiket te plaatsen. Duidelijk Pools-Joods of, zo men wil, Joods-Pools.

Ik lees opnieuw, in het Pools, Korczak. En herken. Nu nog, nu meer. En ben, net als mijn vader, kwaad, op de mensen die dat standbeeld hebben opgericht. Maar Kajtuś en Matthijsje zijn hier ook!

ACTIVITEITEN JKS

Nash Dom 2007

De zomer komt er weer aan, en dus is het tijd voor het Nash Dom Zomerkamp. Zoals elk jaar reizen we vanuit Nederland met een groep kinderen en begeleiders naar Rusland voor drie weken plezier.

Centraal in dit kamp staan de ideeën van Janusz Korczak en hier leven we dan ook naar. Dit jaar zal het kamp plaatsvinden in de regio van Saratov, aan de Wolga, in het zuidoosten van Europees Rusland in de maand juli.

Voor vele van de Nederlandse kinderen wordt het de eerste keer, dus dat zal wel spannend worden. We hebben er in ieder geval heel veel zin in, we hopen dat iedereen zoals elk jaar weer met veel ervaringen en vriendschappen thuis komt.

Dit jaar wordt het groot feest, aangezien het kamp 15 jaar bestaat! We zullen leuke activiteiten plannen, en oude vrienden uit het verleden ontmoeten!

Na afloop van het kamp verzorgen we uiteraard een verslag voor in het bulletin!

Janusz Korczak Internationale Jongeren Conferentie 2007

We schreven al in de terugblik op de Korczak Jubileumdag dat een tweede hoogtepunt in onze jubileumvieringen de internationale jongeren conferentie van 22- 28 sept. is. We zijn nu drie maanden van de start verwijderd en we beginnen aardig nerveus te worden.

Op de 8 boeiende en uiterst actuele thema's zijn veel buitenlandse studenten en jonge werkers in jeugdhulpverlening, onderwijs, jeugdgezondheidszorg af gekomen. Tot nu toe zo'n 55 inschrijvingen uit Polen, Oekraïne, Maleisië, Rusland, Brazilië, Litouwen, Duitsland, Kirchizië, Bangladesh etc. Daarnaast zo'n 20 Nederlandse deelnemers. Dat betekent dat het afgehuurde 'Zeehuis' in Bergen aan Zee helemaal vol zit. Dat geeft een heel tevreden, maar ook heel onrustig gevoel want er moet nog ontzettend veel geregeld worden. Alleen al de visumaanvragen voor en door al die mensen bezorgt ons slapeloze nachten.

We willen in ieder geval onze grote dank uitspreken voor de mensen van de voorbereidingsgroep + alle deskundigen die de pedagogische en creatieve workshops aan het voorbereiden zijn.

PRIKBORD

WWW.KORCZAK.NL voor veel informatie over Korczak. Kijk onder actueel om alle recente berichten te lezen. Hier plaatsen wij ook graag uw bijdragen. Mail deze naar Joop Berding (jwa.berding@wanadoo.nl).

Korczak en de kinderopvang: het verhaal gaat verder

Voor de tweede keer organiseerden Inge van Rijn en Joop Berding dit voorjaar een training voor groepsleiding in de kinderopvang in Den Haag. En weer frappeerde ons de actualiteit van Korczak. Zijn ideeën over het betrekken van kinderen, over geduldige en precieze observatie, over aandachtig zijn voor elk kind: ze hebben nog niets aan kracht ingeboet. De deelnemers kregen niet alleen het 'historische' verhaal over Korczak te horen, maar gingen ook actief aan de slag met zijn pedagogische begrippen:

respect, participatie, rechtvaardigheid, dialoog en zelfreflectie. Als huiswerkopdracht observeerden ze een kind in de groep, op drie verschillende momenten. Op de tweede trainingsochtend wisselden we met elkaar uit welke waarden onder die observaties liggen, waarden bij jezelf en waarden bij het kind.

Inmiddels trekt deze training ook aandacht van buiten Den Haag: in het juninummer van het vakblad Kinderopvang staat een uitgebreid interview met Inge en Joop over Korczak, over de training én over de KO-rzrak Nieuwsbrief die zij speciaal voor de kinderopvang maken. Voor de zomer zal het derde nummer verschijnen, met een verslag van de training, met observaties en nieuwsberichten. Deze Nieuwsbrief is beschikbaar voor iedereen die werkt of geïnteresseerd is in kinderopvang. Joop Berding, jwa.berding@wanadoo.nl

OPROEP

Nieuws van de Janusz Korczak Stichting per email ontvangen? Mail uw emailadres aan ons door: info@korczak.nl

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat:
Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
www.korczak.nl

redactie
Theo Cappon
Anouk Brink

opmaak
Serge van Maris

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van **Kleine Korczak Bulletin**